

Op Reis door Vlaanderen.

GHEEL.

(Vervolg).

De vorige week hebben we verhaald, hoe te Gheel in de Kempen, een zinneloozenkolonie ontstond.

We zullen thans het een en ander mededeelen over de verpleging zelve.

Wroeger was de behandeling der zinneloozen te Gheel een godsdienstige. De pelgrims moesten er negen dagen verblijven. De bemiddelden betaalden een vastgestelde vergoeding, de armen werden om « Gods wil » geherbergd. De zinneloozen moesten een reeks voorschriften opvolgen. Wij stippen de voornaamste aan .

Dagelijks werden de pelgrims door een priester gezegend en dronken ze water, dat gediend had om de miskelk af te spoelen; dagelijks leidde men hen drie maal rond de kerk, (bevaert gaen) en drie maal ook moesten ze « ongeschoeid onder de relikwiekas (met 't gebeente der H. Dimphna) kruipen »; men offerde zooveel ponden koren als de pelgrim woog. In de kerk hing een weegschaal, met aan den eenen arm een stoel, waarin de krankzinnige plaats nemen moest, en aan den anderen arm een graanzak.

Niet altijd was 't gemakkelijk, den krankzinnige die « boeten » te doen ondergaan. Zoo lezen wij van een hunner « dat hij was afgryselyc om aen te sien en dat hy qualyc bij vier oft vyf mans coste gehouden worden en denzelven hebben moeten sleypen met gewelt onder de relikwieën van de H. Maget en Martelares S. Dimphna ».

In 1830 begon de godsdienstige behandeling tot een meer geneeskundige over te gaan, tenminste men richtte een geneeskundigen dienst in, die vooral verbeterd werd in 1851, toen de kolonie van Gheel een staatsinrichting werd.

Vrijheid en liefde dat genieten de verpleegden te Gheel. « Noch aan handen, voeten of zintuigen, noch aan denken of willen zijn banden gelegd ». En vrij beweegt zich de patient in de gezonde, prikkelende Kempische lucht. En liefde ! Eere aan de bevolking van Gheel, waar van de 3000 huisgezinnen er 1500 zijn, die geesteskranken verzorgen, waar men « kostgever », zooals men 't noemt, als een eeretitel beschouwt, maar een eeretitel, die strenge plichten meebrengt, waaraan zich niemand onttrekken wil. Sedert eeuwen is de verzorging der krankzinnigen in de zeden gedrongen. Men beoogt geen geldgewin, maar men handelt uit verheven naastenliefde, want zoowel de bemiddelde standen als de kleine burger en boer, nemen de patienten in hun huisgezin op. De krankzinnigen-verpleging is hun een erfdeel der vaderen...

De kolonie bestaat uit een centraal en een buitengedeelte, of uit de infirmerie en de talrijke huisgezinnen der groote gemeente. Als de patienten te Gheel aankomen, worden ze meestal naar de infirmerie geleid, waar de Geneesheer-Bestuurder hen gedurende eenige dagen kan gade slaan, om te besluiten of de geesteskranke in een huisgezin kan opgenomen worden of niet. Patienten met gevaarlijke neigingen, brandstichters, zelfmoordlustigen e. d. mogen niet in vrijheid gelaten worden. En de patiënt gedraagt zich dikwijls zóó verstandig, dat een leek er zich over verbaast. Wij herinneren ons een meisje ontmoet te hebben, dat zóó natuurlijk sprak over haar familie, « die haar niet lijden mocht om een liefdeskwestie », dat wij, zoo 't aan ons gelegen had, haar buiten de poort gebracht zouden hebben. Voor iederen zinnelooze zoekt men een familie, die hem 't best past : de ambachtsman plaatst men bij een vakgenoot, den landbouwer op een hoeve, den stedeling in de kom der gemeente. Het spreekt van zelf dat men ook streng let op de verplegers zelve, en eischen stelt van zedelijkheid, reinheid, levenswijze, enz.

Een familie mag niet meer dan twee patienten verplegen. Iedere verpleegde moet een afzonderlijke slaapkamer hebben. De inrichting dezer vertrekken, de voeding, enz., staat in verhouding tot den prijs, die voor een patient betaald wordt. De familie, die de onkosten draagt, mag zelf een « pensioen » uitkiezen.

Armlastige patienten worden onderhouden door hun gemeente. Men kan te Gheel veel patienten ontmoeten, waarvan men niet denken zou, dat ze krankzinnig zijn. Anderen trekken wel de aandacht.

Wij ontmoetten in 't dorp eene vrouw die met afgemeten stap in 't midden der stad voortschreed. Men vertelde ons, dat deze zinnelooze zich inbeeldde een prinses te zijn, een dochter van Leopold II en op haar kamer de leden der koninklijke familie toespreekt. Grootheidswaanzin komt veel onder geesteskranken voor. Is dit geen gevolg van hun egoïsme ? Ook kinderen zijn zelfzuchtig. Deze « prinses » draagt altijd boven haar gewone kleederen een pronkgewaad. Men vindt te Gheel geleerden, pastoors, koningen, keizers. Ja, Dr. Meeus verhaalt ons van een tachtigjarige vrouw, die vóór Kerstmis

altijd een kindskorf liet gereed maken, omdat ze verwachtte de Moeder des Heeren te worden. Elk jaar werd ze teleurgesteld, maar gelaten verbeidde ze dan het groote feit dat volgens haar duister brein eens plaats hebben zou.

Op vastgestelde tijdstippen bezoeken de verpleegden het badhuis hunner wijk; ouden en gebrekkigen worden er per ruittuig heengevoerd. Als een patient onhandelbaar wordt of een bijzondere verzorging eischt, huisvest men hem zoo lang 't noodig blijkt in de infirmerie.

De zinneloozen genieten de meest mogelijke vrijheid, wandelen of werken zonder de bewaking te gevoelen, die hen onrustig of prikkelbaar maken zou. In huis worden ze als een lid van 't gezin behandeld; gelijk de kinderen noemen ze dikwijls hun verplegers « vader » en « moeder »; velen toonen innige liefde voor de kleinen der familie, spelen er mee, dragen ze op den arm rond, sussen ze als de jongens of meisjes weenen, en meer dan eens heeft de aanblik van een lief, onschuldig wicht een kalmeerenden invloed op den geesteskranke uitgeoefend. De zinneloozen mogen maar moeten niet werken. Velen doen het. Het aantal genezingen is 25 %, een uiterst gunstig procent, als men bedenkt, dat er in Gheel vooral chronische en slepende gevallen van zinneloosheid behandeld worden. Ondanks de groote vrijheid, die de krankzinnigen genieten, zijn de ongevallen en ontvluchtigen uiterst zeldzaam. Niemand zal ooit zinneloozen bespotten — zelfs de ondeugendste benget zou het te Gheel niet wagen een patient in 't minst te hinderen — niemand zal hem onverschillig voorbijgaan.

De zinnelooze leeft in een behoorlijk gezin, waar hij — ook weer in schijn — meester is. Hij gevoelt niet in 't minst, dat hij ongeschikt is voor de samenleving.

TE OUDENAARDE.

Op den stadhuistoren te Oudenaarde staat Hansken 't krijgerken.

Niet lang geleden moest Hansken naar beneden gehaald worden, want 't ventje moest noodzakelijk eens onder handen genomen worden, omdat hij in deerniswekkenden toestand verkeerde. Men vond toen in een zijner beenen een perkament, waarop vermeld stond dat hij vroeger ook hersteld was geworden, ik meen omstreeks 1830. Toen Hansken weer stevig was en in een nieuw pakje zat, werd hij eerst in een plechtigen stoet rond de stede gevoerd en eindelijk weer onder 't gejuich der menigte op den toren geheschen. En daar staat nu de trouwe wachter der stad.

Nog eenige legenden over Oudenaarde.

Vroeger kerde men geen straatlantaarns en om botsingen tusschen de burgers te vermijden, gebood de regeering van Oudenaarde, dat ieder, die na zonsondergang uit wilde gaan, een lantaarn bij zich moest hebben. De Oudenaardschen hielden niet van die nieuwigheden. Toch mochten ze niet

ongehoorzaam zijn. En wat deden ze nu? Ze gingen 's avonds uit en droegen een lantaarn... maar zonder licht. Een nieuw bevel! Elke lantaarn moest van een kaars voorzien zijn. De burgers plaatsten een kaars in hun lantaarn, maar staken ze niet aan. Een derde gebod! De kaars moest branden. De brave



Hansken, 't Krijgerken.

poorters stribbelden niet tegen, staken de kaars aan, maar hielden de brandende lantaarn onder hun mantel. De regeering kon nog niemand straffen, want haar bevel werd trouw opgevolgd. Een vierde afkondiging! De lan-

taarn, met de brandende kaars, moest zóó gehouden worden, dat ze goed haar licht verspreidde. Nu bereikte het magistraat haar doel.

In 't wapen van Oudenaarde komt een bril voor. Eens zou Karel V de stad bezoeken. Om van de komst des keizers bijtijds verwittigd te worden, had de burgemeester een man bevolen op den St-Walburgatoren te klimmen en scherp uit te kijken, naar de nadering van den vorstelijken stoet. En ziet! Karel V stond in 't portaal van 't stadhuis, zonder dat de burgervader het wist. Men kwam dezen en de schepenen gauw roepen! Hoe beschaamd stonden de heeren daar! Ze hadden den machtigen keizer niet verwelkomd en hem als een gewoon burger 't raadhuis laten betreden. De burgemeester verontschuldigde zich en sprak over den man op den toren, die zijn plicht verzaakt had. « Gijlieden van Oudenaarde kunt niet zien en daarom zult ge een bril in uw stadswapen zetten », besloot de keizer.

N^r 7. Prijs 35 cent. — Abonn. per jaar 20,80 fr. 16 December 1922.

'T VLAAMSCH GEZIN

Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

